

Praktijkvoorbeelden van een regionaal gerichte economie

André Jonkers

Onderstaande inventarisatie is opgesteld ten behoeve van het project Regionalisering van Voor de Verandering (www.globalalternatives.nl). Het is een overzicht van wat er in Nederland aan projecten zijn die een link hebben met een meer regionaal georiënteerde economie. Gebruik is er onder andere gemaakt van het overzicht opgesteld door Advies Duurzame Technologie in 2005 (www.adviesduurzametechnologie.nl).

Aanvullingen, reacties en kritieken zijn welkom¹, deze zullen in de loop van dit jaar verwerkt worden in een verder uitgewerkte inventarisatie.

In Nederland zijn diverse voorbeelden te vinden van projecten die als doel hebben om een meer regionaal gerichte economie te bevorderen. Projecten die vaak niet alleen als doel hebben om de economische ontwikkeling van bedrijven in een regio te stimuleren, maar ook een maatschappelijke meerwaarde vertegenwoordigen en gericht zijn op een ecologisch en/of een sociaal duurzame ontwikkeling. In dit overzicht zullen met name projecten die op een duurzame regionale ontwikkeling gericht zijn aan de orde komen. Het overzicht is een eerste inventarisatie en zal in de komende tijd verder uitgebreid worden.

De behandelde voorbeelden komen voornamelijk uit Nederland, in een aantal gevallen zijn aansprekende projecten uit ons omringende landen opgenomen. Hiermee wordt ook direct wat gezegd over de schaal waarnaar gekeken wordt als we het over regio's hebben: gebieden met de grootte van de Nederlandse provincies of kleiner.

Veel voorbeelden komen uit de hoek van voedselproductie. Op dit terrein is er de laatste jaren veel interesse in meer regionaal georiënteerde markten. Aan de ene kant zie je steeds meer een ontwikkeling van boeren die zich specialiseren in regionale producten en deze vaak via winkels aan huis verkopen en aan de andere kant vanuit de consument de vraag naar hogere voedselkwaliteit en meer bijzondere producten. Aardige voorbeelden hiervan werden beschreven in de Volkskrant van zaterdag 7 april 2007, waarvan de bijlage de Verleiding geheel gewijd was aan regionale producten. Ook op het gebied van sociaal duurzame ontwikkeling zijn er de nodige initiatieven, veel hiervan hangen samen met het vergoten van de leefbaarheid van het platteland en het keren van het wegtrekken van allerlei voorzieningen uit plattelandskernen.

Verder zijn er projecten opgenomen op het terrein van ruil- en bedrijvennetwerken, regionale afvalverwerking, regionale energieproductie en zorg en arbeid.

1. Duurzame regionale economie

Veel van de in dit overzicht opgenomen initiatieven houden zich bezig met een of meer aspecten van een regionale economie. Er zijn op dit moment een aantal projecten die bezig zijn om een meer integrale benadering uit te werken of daarmee te experimenteren. Een voorbeeld hiervan, is het mede door Stichting Aarde opgezette **Lekker Utrechts** project. Richt Lekker Utrechts zich nu nog vooral op regionaal geproduceerd voedsel, haar ambitie is om ook de meer sociale componenten van een regionale economie er bij te betrekken (zie bijlage 1). Andere projecten worden ontwikkeld door het **Innovatieplatform Duurzame Meierij** en **Platform Duurzaam Wageningen** (zie bijlage 2) Ook wordt er onderzoek gedaan naar een duurzame regionale economie. Een voorbeeld hiervan is het kenniscentrum **Telos** wat een bijdrage levert aan duurzame ontwikkelingsprocessen in Brabant. Een ander voorbeeld is het project Sustainable Innovation in the Regional Economy van het **Centre for Sustainable Management of Resources** van de Radboud Universiteit Nijmegen.

<http://www.lekkerutregs.nl>
<http://www.duurzamemeierij.nl>

Stichting Aarde en Milieu Centrum Utrecht
Innovatieplatform Duurzame Meierij

¹Reacties kunnen worden opgestuurd naar André Jonkers, p.a Vereniging Solidair, Lauwerecht 55, 3515 GN Utrecht, andre@solidair.nl

<http://www.duurzaamwageningen.nl>
<http://spitswww.uvt.nl/telos>
<http://www.ru.nl/csmr>

Platform Duurzaam Wageningen
Telos, Brabants centrum voor duurzaamheids vraagstukken
Centre for Sustainable Management of Resources

Stichting Aarde

www.aarde.org

Stichting Aarde is een van de initiatiefnemers in het denken over ontwikkeling naar een meer regionale georiënteerde economie. Stichting Aarde zet zich in voor de versterking en verduurzaming van regionale economieën. Het gaat daarbij om zoveel mogelijk zelfvoorzienende basiseconomieën, die zekerheid bieden aan boeren, een gevarieerd midden- en kleinbedrijf en consumenten. Regionale energievoorziening en afval-verwerking horen daarbij. Vanuit deze sterkere basis vindt een levendige en eerlijke handel plaats in producten, die niet in de regio kunnen worden geproduceerd (in Nederland bijvoorbeeld koffie of bananen) en in producten waar overschotten van zijn. De stichting streeft naar een gezonder evenwicht tussen regionalisering en globalisering en naar een ontwikkeling binnen de grenzen die onze planeet stelt.

2. Voedselproductie

Op het gebied van regionale voedselproductie zijn er een aantal interessante ontwikkelingen; de toenemende belangstelling voor streekproducten en voedselkwaliteit, de langzame doch gestage groei van de biologische landbouwsector. Binnen de landbouwsector wordt het besef groter dat door de toenemende grootschaligheid met name de vleesproducerende agrariërs grote bedrijfsrisico's lopen door ziekten als bse, varkenspest of vogelgriep. Hierdoor bestaat er meer belangstelling voor andere productiemethoden. Een zelfde ontwikkeling is er ook in de akker- en tuinbouw, waar de nadruk langzaam verschuift van kwantiteit naar kwaliteit en diversiteit.

Streekproducten

Zo langzamerhand heeft elke regio zijn eigen streekproducten, op het internet zijn daarvan een groot aantal voorbeelden te geven. De **Stichting Streekeigen Producten** Nederland zet zich in om een keurmerk te ontwikkelen voor streekproducten, <http://www.erkendstreekproduct.nl>

Op de volgende sites zijn voorbeelden te vinden van al dan niet biologische streekproducten, netwerken van boeren die streekproducten produceren en regionale samenwerkingsverbanden die een meer regionale voedselproductie willen stimuleren en bij een groter publiek onder de aandacht willen brengen.

Streekproducten worden niet alleen op boerderijwinkels verkocht, maar krijgen ook steeds meer een plaats in natuurvoedingswinkels en in sommige supermarkten. De ontwikkeling is in Nederland nog niet zover als in bijvoorbeeld Frankrijk waar de grote supermarktketens schapruimte vrijmaken voor regionale producten. Een nieuw initiatief is **Marqt**, (<http://www.marqt.com>) een supermarktketen met regionale producten (zie bijlage 3). Een vergelijkbaar initiatief zijn de supermarkten van **Tegut** (http://www.tegut.com/qualitaet/regionale_partner.php) in Duitsland.

<http://www.erkendstreekproduct.nl>
<http://www.streekproduct.nl>
<http://www.landwinkel.nl>
<http://www.vanhetland.com>

Voorbeelden van streekproducten en producenten:

Waddengebied	http://www.waddengoud.nl
Groene Hart	http://www.groenehartlandwinkel.nl/ghlw/
Kop van Noord-Holland/ Texel	http://www.noordhollandsegrond.nl
Groningen / Westerwolde	http://www.streekproducten.nl/ http://www.streekproductengroningen.nl
Utrecht	http://www.streekshop.nl

Flevoland	http://www.hofwebwinkel.nl (Coöperatieve Biologisch-Dynamische Producentenvereniging Flevoland)
Achterhoek	http://www.biologischevarkens.nl/BPA.htm (Biologische Productenvereniging Achterhoek)

Pergola associaties

Op een aantal plaatsen in Nederland bestaan er samenwerkingsverbanden tussen boer en een groep mensen die betrokken wil zijn bij de boerderij: de Pergola associatie. Tussen boer en groep wordt een overeenkomst gesloten waardoor de boer verzekerd is van afzet voor de betaalbare, eerste klas biologische of biologisch-dynamische producten. Bovendien kunnen de deelnemers helpen op het land of bij de planning en distributie. Elk jaar, voor het seizoen begint, maakt de boer een plan voor wat het bedrijf zal gaan produceren en wat dat zal gaan kosten. Dit legt hij voor aan de associatie en na overleg worden het plan en de begroting vastgesteld. De deelnemers verplichten zich van tevoren gezamenlijk de kosten op te brengen, volgens een verdeelsleutel die ze zelf bepalen. De producten die in de loop van het seizoen van het bedrijf komen, worden verdeeld over de deelnemers.

In de VS komt deze samenwerkingsvorm meer voor: Community Supported Agriculture

(http://en.wikipedia.org/wiki/Community-supported_agriculture/

<http://www.nal.usda.gov/afsic/pubs/csa/csa.shtml>)

Meer informatie over de Nederlandse pergola associaties is te vinden in bijlage 4 en op de volgende websites:

<http://www.oosterwaarde.nl>

<http://www.aardvlo.nl>

http://www.kansentlas.nl/economie/pergola/css/pergola_1.html

Voedselkwaliteit

De interesse voor ambachtelijk geproduceerde voeding met een hoge kwaliteit neemt toe. Nederland liep daarbij wat achter met Italië en Frankrijk. Maar ook hier is de trend merkbaar dat steeds meer topkoks regionale producten op het menu zetten. Een bekend voorbeeld hiervan is Jonnie Boer van restaurant De Librije in Zwolle (<http://www.librije.com>) Ook niet onvermeld mag blijven de interesse voor de zogenaamde vergeten groenten (<http://www.vergeteten.nl>) Groenten die nauwelijks meer in de supermarkten verkrijgbaar zijn, maar nog wel in **natuurvoedingszaken** of op **boerenmarkten** (zie <http://www.biologica.nl/biogids>). De **Slow Food** beweging is bezig met de Ark van de smaak. Hierin worden streek producten van hoge kwaliteit opgenomen. Slow Food omschrijft zichzelf als: "een onafhankelijke organisatie van, voor en door lekkerbekken, (top-)koks, kritische consumenten, eetgekken, ambachtelijke producenten, hobbykoks: kortom, iedereen die lekker eten en drinken belangrijk vindt.

Slow Food staat voor:

Smaak: behoud en ontwikkeling van diversiteit aan smaken, biodiversiteit, authentieke productiewijzen, kleinschalige productie

Cultuur: bewaren van tradities en eetcultuur in de vorm van seizoensproducten en - gerechten en de sociale functie van eten

Kennis: van ingrediënten, kwaliteit en bereidingswijzen als basis om te kunnen genieten, smaakontwikkeling en smaakeducatie."

<http://www.slowfood.nl> / <http://www.slowfood.com>

Zelfvoorzienende voedselproductie

Een vergaande vorm van regionalisering is de zelfvoorzienende landbouw. Hierbij wordt alleen gebruik gemaakt van regionaal geproduceerd voedsel. Groot voordeel hiervan is het minimaliseren

van transport van voedsel. In een aantal gevallen wordt ook geprobeerd om ook andere vlakken zelfvoorzienend te zijn; eigen drinkwater- en energievoorziening, bouwen van afvalmateriaal en regionale grondstoffen.

<http://www.permacultuur.tk>

<http://www.zelfvoorziening.nl>

<http://www.owaze.nl>

<http://www.nelk.nl>

Belangenbehartiging en onderzoek

Biologica

<http://www.biologica.nl>

Biologica is de ketenorganisatie voor biologische landbouw en voeding. Gezamenlijk werken biologische boeren, handelaren, verwerkers en detaillisten aan het vergroten van de bekendheid van het biologische product, de groei van de markt en de kwaliteit van de biologische productiemethode. Op de site van Biologica een overzicht van biologische producenten, winkels en restaurants.

Boerenverstand

<http://www.boerenverstand.org>

De theorie en praktijk en de burger en de boer komen steeds verder van elkaar af te staan. Voor velen een gegeven, maar voor Boerenverstand een uitdaging om opnieuw vorm te geven! Boerenverstand vertegenwoordigt een netwerk van boeren en burgers die bezig zijn met nuchtere duurzame vernieuwingen op het platteland. Het is precies de verbinding van de praktijk met de theorie (wetenschap, beleid en advies) waar het omgaat. Het opnieuw verbinden van de burger met de boer is hard nodig om een vitaal platteland te behouden. Boerenverstand bemiddelt hierin

Stichting Boerengroep Wageningen

<http://www.boerengroep.nl>

De Boerengroep strijdt al meer dan 30 jaar voor boerenlandbouw, landbouw die in handen is van boeren zelf. Woorden die hierbij horen zijn verder onder andere zelfbeschikkingsrecht en (voedsel)soevereiniteit. In het begin van de boerengroep werd er veel actie gevoerd en onderzoek gedaan met en voor boeren. Tegenwoordig richten we ons meer op de studenten en mensen verbonden aan de Wageningen Universiteit en Researchcentrum. We proberen studenten en andere mensen in onze omgeving te informeren over (de misstanden in) de landbouw en bij hen een kritische houding te stimuleren. Dit doen we onder meer door het doen van onderzoek het uitbrengen van nieuwsbrieven en het organiseren van lezingen, discussies, excursies.

LTO

<http://www.lto.nl>

Het samenwerkingsverband van LTO Noord, ZLTO en LLTB vertegenwoordigt bijna 50.000 agrarische ondernemers en maakt zich sterk voor hun economische en maatschappelijke positie. Met succes: dankzij de grote bijdrage die boeren en tuinders leveren aan de economie, de werkgelegenheid, het landschap en het milieu, is de meerwaarde van de Nederlandse land- en tuinbouw onmiskenbaar. De Nederlandse land- en tuinbouw is bijzonder rijk geschakeerd met agrarische ondernemers verspreid over uiteenlopende dierlijke en plantaardige sectoren als akkerbouw, melkveehouderij, bollenteelt, glastuinbouw, boomteelt en varkenshouderij. Via LTO Noord, ZLTO en LLTB is het merendeel van deze boeren en tuinders vertegenwoordigd via LTO. Met hun lidmaatschap ondersteunen zij de meerwaarde van de ondernemers en werkgeversorganisatie, die hun belangen op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal gebied effectief behartigt.

<http://www.ltonoord.nl>

<http://www.zlto.nl>

<http://www.lltb.nl>

Wageningen Universiteit en Researchcentrum

<http://www.wur.nl/NL>

Han Wiskerke, Rural Sociology Group (zie bijlage 5)

<http://www.rso.wur.nl/UK/People/Staff/Wiskerke>

Frans Verhees , Marketing and Consumer Behaviour Group

<http://www.mcb.wur.nl/UK/Staff/Faculty/Verhees>

Marieke Meeusen, Landbouw Economisch Instituut, <http://www.lei.wur.nl/NL>

http://www.wewur.wur.nl/wewur/visitecard.cfm?o_nummer=17688

InnovatieNetwerk

<http://www.innovatienetwerk.org>

InnovatieNetwerk ontwikkelt grensverleggende vernieuwingen in landbouw, agribusiness, voeding en groene ruimte en zorgt dat die door belanghebbenden in de praktijk worden gebracht. Het gaat om innovaties gericht op duurzame ontwikkeling en met een focus op de langere termijn

Een paar voorbeelden van projecten van het Innovatienetwerk:

- De **Zonneterp** is een combinatie van een glastuinbouwkas en woningen, die onderling in wederkerige betrekking staan. De kas dient als zonnecollector voor de buurt. En de woningen leveren voedingsstoffen voor de teelt in de kas. <http://www.zonneterp.nl>

- **Stadskas** is een tuinbouwkas midden in een stadswijk die kleinschalige voedselproductie en educatie combineert met het verwerken van GFT afval en huishoudelijk afvalwater tot schoon water en energie, die weer terugvloeien naar de wijk. Onderdeel van het Agropolis project:

<http://www.onderzoekinformatie.nl/nl/oi/nod/onderzoek/OND1306360>

Centrum voor Landbouw en Milieu

<http://www.clm.nl>

Onderzoek, advisering en procesbegeleiding voor een duurzaam en aantrekkelijk platteland

Voedselvoetafdruk

<http://www.voedselvoetafdruk.nl>

De Voedsel Voetafdruk geeft aan hoeveel energie en ruimte jouw voedingspatroon van onze aarde vergt. Voor elke wereldbewoner is 1,8 ha beschikbaar, ruim voldoende om van te leven. Welk deel daarvan gebruik je voor voedsel? Wat is de invloed van het gebruiken van regionale producten op je voetafdruk? Op de site kun je het zelf testen. Als je wilt weten wat je totale consumptiegedrag voor een ruimtebeslag oplevert, dan kun je op <http://www.voetenbank.nl/home.htm> je voetafdruk bepalen.

3. Sociale cohesie en leefbaarheid

De laatste decennia is er sprake van ontvolking van het platteland en het daarmee samenhangend teruglopend voorzieningen niveau. Veel winkels, scholen, banken en sociaal - culturele voorzieningen zijn verdwenen, waardoor het wonen op het platteland voor met name gezinnen met jonge kinderen en ouderen nog minder aantrekkelijk wordt. Om dit tij te keren zijn er een groot aantal initiatieven gestart, waarmee geprobeerd wordt om een aantal voorzieningen te behouden, vaak door het onderbrengen van een aantal onder één dak (zie ook bijlage 6 & 7). Ook in stedelijke gebieden worden initiatieven opgezet waarbij meer functies onder een dak worden gebracht met als doel om de sociale cohesie en veiligheid te vergroten Een voorbeeld hiervan zijn de zogenaamde brede scholen. Een andere ontwikkeling is de afname van het aantal boeren, om te overleven is vaak schaalvergroting noodzakelijk, of wat steeds vaker gebeurt het combineren van landbouw met zorg, recreatie of natuurbeheer. Hiermee wordt tevens geprobeerd de band tussen stad en platteland te versterken.

Kulturhus

www.kulturhus.nl

Het voorzieningenniveau op het platteland en in de stadswijken staat onder druk. Ontmoetingsplekken, winkels, scholen en zorginstellingen verplaatsen zich naar de steden. Om dit tij te keren biedt het Kulturhusconcept de oplossing.

Een kulturhus is een combinatie van verschillende voorzieningen onder 1 of meerdere daken, waarin samenwerking de sleutel is. Het kan gaan om VVV, bank, postvoorziening, bibliotheek, peuterspeelzaal, kinderopvang, schoolruimte, spreekkamers voor artsen, fysiotherapeut e.a., vergaderfaciliteiten en ontmoetingsplekken. De bibliotheek is hierbij in veel gevallen de vertegenwoordiger van de brede dienstverlening op het terrein van informatie, educatie en cultuur. Al deze voorzieningen onder één (beheers)management en één programmering zijn de kenmerken van een Kulturhus.

Servicewinkelwww.deservicewinkel.nl

Binnen het Servicewinkelconcept bieden diverse landelijk en lokaal of regionaal bekende partners hun diensten onder één dak aan. Een lokale ondernemer fungeert als host. Het service-aanbod van landelijke partners kan worden aangevuld met diensten van diverse regionale en lokale partijen. Bijvoorbeeld gemeentelijke diensten, diensten op het gebied van zorg, of diensten op het gebied van wonen. De samenwerking is gericht op minimaal behoud en maximaal optimalisering van het lokale dienstenniveau in de kleine kernen en stadswijken. De dagelijkse bedrijfsvoering is in handen van een lokale ondernemer, die ook de ruimte beschikbaar stelt. De ondernemer gaat een contract aan met Servicewinkel Nederland BV, de service-organisatie waarvan Rabobank Nederland de belangrijkste toezichthouder is.

<i>Wie</i>	<i>Voordeel</i>
De inwoners van een kern of buurt	De Servicewinkel houdt de voorzieningen in de buurt op peil. Het voordeel voor de consument: veel vertrouwde diensten onder een dak.
De deelnemende partners	Een kostenefficiënte distributie door bundeling van krachten en het versterken van de relatie met klanten.
De lokale exploitant	Het kunnen voortzetten cq verbeteren van het zelfstandig ondernemerschap, waarbij dank zij de Servicewinkel extra inkomsten worden gegenereerd door een verhoging van de inloop en een jaarlijkse vergoeding.
De gemeente	Het terugbrengen van basisvoorzieningen en vitaliteit in kleine kernen.

Buurderij

Burgers van het platteland worden aandeelhouder in 'hun' buurderij; een organisatie aan wie de verantwoordelijkheid voor het beheer van een regio in vertrouwen kan worden overgelaten. Binnen een buurderij kan sprake zijn van combinaties van voedselproductie, natuurbeheer, kunst, kinderopvang, zorg voor senioren, enz. Het zijn voorbeelden van sociale cohesie. Het centrale organisatieprincipe is wederkerigheid. Boer en burger komen weer nauw met elkaar in contact te staan; de sociale vitaliteit van het platteland krijgt zo een flinke impuls. Deels gaan publieke taken over naar de buurderij

http://www.sociaalvitaalplatteland.nl/inspiratie/slim_en_betrokken_ondernemen

Brede schoolprojecten<http://www.bredeschool.nl>

Ongeveer tien jaar geleden zijn in Nederland de eerste brede scholen gestart. Inmiddels (2005) zijn er brede scholen in meer dan de helft van de gemeenten, in totaal zo'n 600. In een brede school werken onderwijs-, welzijns-, gezondheids-, culturele en andere instellingen intensief samen om de onderwijs- en ontwikkelingskansen van kinderen te verbeteren.

Brede scholen worden niet alleen als instrument voor het bestrijden van achterstandssituaties gezien. Veel gemeenten zien brede scholen als een instrument om de sociale infrastructuur in wijken te verbeteren, een dagarrangement te bieden en de sociale cohesie en veiligheid te versterken.

De Duurzame wijk

In de gemeenten Den Haag en Rotterdam zijn twee pilotprojecten 'Duurzame Wijk' uitgevoerd. Het doel was tweeledig: werken aan duurzaamheid in de wijk en het ontwikkelen van een methode voor bewonersparticipatie.

http://www.bergpolderweb.nl/read/duurzame_wijk ,

<http://www.vrom.nl/pagina.html?id=21115>

Zorgcoöperatie

<http://www.zorgcooperatie.nl>

De zorgcoöperatie maakt zich sterk voor het behoud van voorzieningen in Hoogeloon (Brabant). Tegelijkertijd start de zorgcoöperatie nieuwe voorzieningen voor ouderen, chronisch zieken en mensen met een beperking. Het aanbod van de zorgcoöperatie moet leiden tot minder noodgedwongen vertrek van hulpbehoevende mensen uit het Hoogeloon. Een ander belangrijk punt is dat de zorgcoöperatie de onderlinge solidariteit van de inwoners van Hoogeloon vergroot, door gezamenlijk te zorgen voor een goed sociaal klimaat waar alle inwoners van kunnen profiteren.

Stichting Groen Wonen

<http://www.stichtingwsb.nl>

De stichting Groen Wonen, voortzetting van Wonen van senioren op boerderijen, streeft naar meervoudige bewoning van boerderijen. Thema's waarmee de stichting zich bezighoudt zijn: vitaliseren van dorpen en platteland, energiezuinig wonen, waterwoningen, meervoudige bewoning op nieuwe landgoederen en beleggen in nieuwe landgoederen. Behoud van boerderijen als beeldbepalende cultuurelementen op het platteland blijft een belangrijk thema.

Zorgboerderijen

<http://www.zorgboeren.nl/>

Op de site <http://www.zorgboeren.nl> staat het concept van de zorgboerderij als volgt omschreven: "Een zorgboerderij is een land- of tuinbouwbedrijf waar mensen met een zorgvraag een passende dagbesteding vinden en/of meewerken. Bijvoorbeeld door eieren te rapen, dieren te voeren of planten op te potten. Ieder met zijn eigen mogelijkheden. Een zorgboerderij speelt in op wat iemand kan! Er zijn zelfstandige boerderijen, waar de boerderij het eigendom is van een agrarisch gezin en er bestaan instellingsboerderijen, waar de boerderij eigendom is van een zorginstelling. Zorgboerderijen bieden verschillende vormen van zorg. Meestal gaat het om dagbesteding of arbeidstraining voor een aantal dagdelen per week. Maar er zijn ook boerderijen waar zorgvragers zowel werken als wonen. Daarnaast bestaan er boerderijen die specifiek logeeropvang bieden in het weekend of in vakanties."

<http://www.zorgboeren.nl/>

<http://zorgboerderij.startpagina.nl>

<http://www.zorgboerderijenutrecht.nl/>

http://www.zibb.nl/horeca/artikel_start.asp/artnr/136254/index.html ,

Een aantal voorbeelden van zorgboerderijen:

Zorgboerderij Amstelkade in Wilnis ,

<http://www.amstelkade.nl>

Zorgboerderij Umah Hai,

<http://www.umah-hai.info>

Zorgboerderij De Hondspol in Driebergen,

<http://zorgzuivel.nl>

<http://www.zorgboeren.nl/zorgboer/boerderij.php?boerid=104>

Belangenbehartiging en onderzoek

MOVISIE

<http://www.movisie.nl>

MOVISIE, kennis en advies voor maatschappelijke ontwikkeling, is de voortzetting van ondermeer NIZW, LCO en CIVIQ. MOVISIE werkt voor en met overheden, burgerinitiatieven, vrijwilligers- en professionele organisaties met als doel de participatie en de zelfredzaamheid van burgers te bevorderen. MOVISIE verzamelt, valideert, verrijkt en verspreidt kennis over welzijn, zorg en sociale veiligheid. En adviseert over de toepassing van die kennis. Wij zijn maatschappelijk betrokken, werken aan concrete resultaten en nemen de lokale context als uitgangspunt.

Op de sites <http://www.kansenatlas.nl> en <http://www.wevenaansamenleven.nl> een groot aantal voorbeelden van burgerparticipatie

WijkAlliantie

<http://www.wijkalliantie.nl>

WijkAlliantie is een onafhankelijk landelijk netwerk van praktische mensen, actief in vele maatschappelijke (buurt)initiatieven: van drugsprotest tot festival, van interculturele dialoog tot buurtvoetbaltoernooi. WijkAlliantie verenigt en steunt creatieve, sociaal ondernemende mensen die zélf en met elkaar werken aan een veilige en prettige leefomgeving. WijkAlliantie is voortgekomen uit “De Wijk is van ons Allemaal”, sinds 1997 de officiële naam van de stichting

Kennisplatform Sociaal Vitaal Platteland

<http://www.sociaalvitaalplatteland.nl>

De hoeveelheid initiatieven die de overheid neemt om plattelandsontwikkeling te ondersteunen en te stimuleren lijkt steeds groter te worden. Zowel op lokaal, provinciaal, landelijk als Europees niveau zijn vele netwerken actief rondom projecten, programma's en subsidies. Doel van het Kennisplatform is de belangrijkste netwerken, initiatieven en mensen in kaart te brengen en deze met elkaar te verbinden. Het bundelen en ontsluiten van kennis voor professionals, bestuurders, ambtenaren en uitvoerders staat hierbij centraal.

Leader

Leader is een Europees programma met als doel het versterken en verder ontwikkelen van het platteland. Leader ondersteunt ideeën en initiatieven die uit het gebied voortkomen. Leader staat voor 'Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale'. Vrij vertaald betekent dat 'samenwerken voor plattelandsontwikkeling'. In Nederland loopt oa in Oldambt-Westerwolde een programma in het kader van Leader

http://www.leaderow.nl/ast.2.2/script/templet/leader_1/template.asp?pageid=1

<http://www.leaderplus.nl> / <http://www.netwerkplatteland.nl>

4. Complementaire geldsystemen

Een bekende vorm van complementaire geldsystemen zijn de LETS ruilnetwerken. Op een honderdtal plaatsen in Nederland draaien deze ruilnetwerken. Elk netwerk heeft zijn eigen lokale ruilmiddel, waarvan de Amsterdamse **Noppes** (<http://www.noppes.nl>) de bekendste is. In veel gevallen is de waarde van de ruileenheid gekoppeld aan de euro. Wordt bij de LETS vooral door individuen deelgenomen, netwerken als **Gelre handelsnetwerk** (<http://www.gelre-handelsnetwerken.nl>) en **Qoin** (<http://www.qoin.com>) zijn in eerste instantie gericht op bedrijven. In Duitsland zijn de regionale geldsystemen al verder ontwikkeld dan in Nederland. Op een aantal plaatsen wordt gewerkt met een eigen locale munteenheid, die ook alleen maar bruikbaar is in de betreffende regio, voor een overzicht zie de site www.regiogeld.de.

Een kenmerk van al deze netwerken is dat een van de doelen is om het geld langer te later circuleren in een regio/ stad, waardoor regionaal werkende bedrijven en daarmee de regionale economie ondersteund worden.

Een beschrijving van een aantal complementaire geldsystemen is opgenomen in de bijlage 8. Op de site <http://complementaire-economie.pagina.nl> zijn een groot aantal links opgenomen naar complementaire geldsystemen in Nederland, maar ook daarbuiten. Niet onvermeld mag blijven **Stichting Strohalm** (<http://www.strohalm.nl> / www.strohalm.net) uit Utrecht de organisatie die een aantal geldsystemen in Nederland geïntroduceerd heeft en nog steeds actief is in het verder ontwikkelen van andere geldsystemen.

5. Regionale energievoorziening

Energieopwekking hoeft niet grootschalig te gebeuren in olie, gas of kolengestookte centrales, ook een meer regionale energieopwekking is mogelijk, bekende voorbeelden daarvan zijn energie uit biomassa, geothermische-, wind-, en zonne-energie. Maar wil je uiteindelijk toe naar een meer regionale energie productie, onafhankelijk van fossiele brandstoffen en gebaseerd op een duurzaam produceren met behulp van vernieuwbare grondstoffen, dan zal je niet kunnen ontkomen aan een terugdringen van het energiegebruik (zie bv voor tips <http://www.duurzame-energie.nl>)

Een paar voorbeelden van kleinschalige energie productie zijn:

-Het Project **Minewater**, gestationeerd in Heerlen (Nederland) en Midlothian (Schotland), heeft als doelstellingen om aan te tonen hoe de geothermische energie die door mijnwater als veilige en ecologische manier wordt opgeslagen kan worden gebruikt om gebouwen te verwarmen (<http://www.minewaterproject.info>)

- **Eclair-E** uit Lelystad richt zich uitsluitend op duurzame energieprojecten in de provincie Flevoland: opwekking energie en warmte, met behulp van biomassa-centrales (<http://www.eclair-e.nl>)

Op de site van **Omslag**, werkplaats voor duurzame ontwikkeling, staan ook diverse voorbeelden van alternatieven en van organisaties die advies over duurzame energie kunnen geven (<http://www.omslag.nl/wonen/ecobouw.html#energie>)

Groene stroom

Iedere energieproducent levert momenteel groene stroom, er zijn er echter maar een paar die daadwerkelijk 100% stroom leveren van vernieuwbare grondstoffen

www.groenestroomjagraag.nl

www.greenchoice.nl

www.echte-energie.nl

<http://www.newnrg.nl>

Windmolencoöperaties

Een bijzondere vorm van regionale energieopwekking zijn de windmolencoöperaties. De leden van de coöperatieve vereniging zijn gezamenlijk eigenaar van een of meerdere windmolens. De molens leveren hun stroom aan het elektriciteitsnet, de energiebedrijven betalen daarvoor een terugleververgoeding aan de vereniging. Van deze inkomsten lost de coöperatie de leningen af en koopt ze weer nieuwe turbines.

http://www.studiosus.nl/scripties/00_vechtenvoorwindmolens.php?ln=ned

<http://www.duurzameenergie.org/web-links/ode-windco-peraties.html>

Belangenbehartiging en onderzoek

Vereniging ODE

<http://www.duurzameenergie.org>

Vereniging ODE, Organisatie voor Duurzame Energie, stimuleert al ruim 25 jaar de toepassing en het zorgvuldig gebruik van duurzame energie. Binnen de vereniging werken particuliere producenten van duurzame energie, alleen of in coöperatief verband met elkaar samen. ODE stimuleert onder andere het opzetten van particuliere zonne-energie verenigingen en windenergie-coöperaties

Senter Novem en Syntens

Beide organisaties zijn bezig met het stimuleren van innovaties en duurzaamheid. Vooral op de site van Senter Novem veel voorbeelden van duurzame ontwikkelingen, ook op het gebied van energie

<http://www.senternovem.nl> / <http://duurzaambouwen.senternovem.nl>

<http://www.syntens.nl>

Stichting milieunet

<http://www.stichtingmilieunet.nl>

Stichting Milieunet is een non-profit organisatie die zich richt op gedragsverandering door communicatie over milieu, milieuzorg, duurzaamheid, leefbaarheid, mensenrechten, welzijn en personeel (arbo)zorg. Wij zijn gespecialiseerd in het ontwikkelen van communicatiestrategieën en -plannen, inclusief de ontwikkeling en productie van communicatiemiddelen.

6. Werk en arbeidsparticipatie

Ook op het gebied van werk en arbeidsparticipatie biedt een meer regionaal georiënteerde economie mogelijkheden. De relatieve kleinschaligheid geeft mogelijkheden voor een meer op de menselijke maat ingerichte arbeidsplaatsen. Het geeft mogelijkheden voor mensen die een grotere afstand tot de arbeidsmarkt hebben, die extra begeleiding nodig hebben of een aangepaste werkplek nodig hebben. Veel van deze reïntegratieprojecten worden door de overheid gesubsidieerd. Voorbeelden zijn te vinden op de site <http://www.wevenaansamenleven.nl> en <http://www.kansenatlas.nl>

Moedercentrum

Het belangrijkste uitgangspunt van Moedercentra is dat vrouwen zelf verantwoordelijkheid dragen voor het reilen en zeilen van het centrum: de organisatie en het beheer van het centrum is in hun handen. Een Moedercentrum biedt vrouwen een kans om hun zorgtaken en initiatieven tot zelfontplooiing te combineren. Het is een plek waar vrouwen met en van elkaar leren, elkaar steun geven en krijgen. Het Moedercentrum kan een brug slaan tussen thuis zitten en actief deelnemen aan de samenleving. <http://www.wevenaansamenleven.nl/burger/burger.php?sub=moed>

Werkcoöperatie

Een werkcoöperatie is bedoeld voor een groep mensen die gezamenlijk een hoeveelheid werk willen oppakken en onderling organiseren, bijvoorbeeld in de thuiszorg of de postbestelling <http://www.wevenaansamenleven.nl/burger/burger.php?sub=werk>

Een voorbeeld van een werkcoöperatie is: **Werkcoöperatie de Koffiepot**. Het plan is om een zelfstandige, duurzame werkcoöperatie te realiseren, die gelieerd is aan Moedercentrum de Koffiepot in Den Haag en gebruik maakt van het sociale verband, de diverse voorzieningen en de ontwikkelingstrajecten die vrouwen daar kunnen doorlopen. De werkcoöperatie heeft een blijvende betekenis voor vrouwen in de buurt en de wijk zelf. Het gaat hier om een sociale, integrerende en economiserende waarde voor de buurt en een inkomen en een ontwikkelingsperspectief voor vrouwen en moeders, die moeite hebben een plek te vinden op de arbeidsmarkt.

<http://www.wevenaansamenleven.nl/burger/burger.php?item=31&sub=item>

Reïntegratie en leerwerktrajecten

Naast de vele grootschalige reïntegratiebedrijven zijn er gelukkig ook een groot aantal kleinschalige initiatieven die uitgaan van de wensen en mogelijkheden van hun klanten en een op maat gesneden traject aanbieden. Een zeer inspirerend voorbeeld is het leerwerkproject van biologische bakkerij en lunchroom de **Driekant** in Zutphen (zie bijlage 9). Andere voorbeelden zijn het kringloopcentrum de Arm in Utrecht en het groenonderhoud van Fort Vechten

<http://www.driekantambachtscentrum.nl>

<http://www.kringloopcentrumutrecht.nl>

<http://www.fortvechten.nl>

7. Wonen

Voorbeelden van kleinschalige woonvormen, vaak een vorm van gemeenschappelijk wonen zijn te vinden op de site van het **Servicepunt Anders Wonen, Anders Leven** opgezet door Omslag uit Eindhoven, <http://www.omslag.nl/wonen>. Op deze site een schat aan informatie over andere woonvormen, ecowijken en ecodorpen, duurzaam bouwen en wonen uit Nederland en de rest van Europa.

Andere interessante sites:

Steunpunt Leefgemeenschappen

<http://www.leefgemeenschappen.nl>

Vereniging Ecodorpen

<http://www.ecodorp.nl>

Federatie Gemeenschappelijk Wonen

<http://www.gemeenschappelijkwonen.nl>

Stichting Wonen van Senioren op Boerderijen

<http://www.boerderijenadvies.nl/defaultn.asp?SiteID=1>

Landelijke vereniging groepswonen van ouderen

<http://www.lvgo.nl>

Kenniscentrum wonen en zorg

<http://www.kenniscentrumwonzorg.nl>

<http://www.wonzorgwelzijn.nl>

8. Duurzaam bouwen

Evenals bij duurzame energie zijn over duurzaam bouwen een groot aantal voorbeelden te vinden op internet. Een site met veel verwijzingen is die van **Anders wonen, anders leven** van Omslag, <http://www.omslag.nl/wonen>

Andere sites met een groot aantal links:

<http://www.ecomarkt.nl>

<http://www.allesduurzaam.nl>

<http://duurzaam bouwen.pagina.nl>

Advies en onderzoek

Ook op het gebied van advisering en onderzoek naar duurzaam bouwen zijn een groot aantal organisaties actief. Eerder genoemde websites geven een redelijke ingang. Een paar aansprekende organisaties:

De Kleine Aarde

www.dekleinearde.nl

De Kleine Aarde wil zoveel mogelijk mensen interesseren voor een duurzame leefstijl. Deze leefstijl is gebaseerd op landbouwmethoden, voedingsgewoonten en een bewuste omgang met energie en grondstoffen, waarmee we het milieu ontzien en ook in andere landen een duurzame ontwikkeling ondersteunen.

Twaalf Ambachten

<http://www.de12ambachten.nl>

De Twaalf Ambachten is een technisch centrum waar vanaf 1976 wordt geëxperimenteerd met ecologische technieken. De aanpak is ambachtelijk, alles wordt met zo eenvoudig mogelijke middelen gedaan, en alles we wordt uitgevonden of ontwikkeld moet simpel zijn. De moderne techniek is al gecompliceerd genoeg.

De Twaalf Ambachten wil dat iedereen wat minder afhankelijk wordt van vooral grootschalige moderne technische systemen en dat er weer wat meer aandacht komt voor dingen die een mens met wat technisch inzicht zelf kan oplossen

VIBA EXPO

<http://www.viba-expo.nl>

Stichting VIBA EXPO is een landelijk platform voor humaan en ecologisch bouwen, wonen en werken met een permanente expositie van duurzame en gezonde bouwmaterialen, ontwerpen, installaties en diensten. De stichting is verbonden met Vereniging voor Integrale Biologische Architectuur. VIBA werd in 1976 opgericht met als doel gezond bouwen en wonen te stimuleren. Zij stelt de gezonde leefomgeving voor mensen centraal, met respect voor natuur, mens en milieu.

Senter Novem

<http://duurzaam bouwen.senternovem.nl>

SenterNovem verzamelt actief kennis en informatie over duurzame kwaliteit van de gebouwde omgeving, maakt dit toegankelijk en zorgt voor verspreiding onder professionals in de bouw. Daarnaast voert SenterNovem promotionele activiteiten uit om duurzaamheid van de gebouwde omgeving te stimuleren. In 2004 is het Nationaal DuBo Centrum ondergebracht bij Senter Novem.

9. Afval en hergebruik

Iedere zichzelf respecterende plaats heeft tegenwoordig wel een tweede hands winkel of **kringloopcentrum**. Er bestaat een levendige handel in afgedankte spullen, een groot deel van die handel gaat tegenwoordig via de web-sites van e-bay en marktplaats. Door de belangstelling voor

tweede hands spullen wordt de afval berg enigszins in toom gehouden en wordt voorkomen dat een groot aantal nog goede producten bij het vuilnis belandt.

De kringloop bedrijven hebben over het algemeen nog een ander doel en dat is het bieden van werkervaring voor mensen die in het reguliere arbeidsproces wat minder makkelijk mee kunnen komen. Een overzicht van kringloopbedrijven is te vinden op de site van de Branchevereniging voor Kringloopbedrijven; <http://www.kringloopwinkels.nl> (zie bijlage 10).

Hiernaast wordt een deel van ons afval gerecycled, bruikbare delen worden hergebruikt, wat weer grondstoffen scheelt. Jammer genoeg wordt er nog veel afval verbrandt, waarbij veel recyclebaar materiaal in vlammen opgaat. Een deel van de afval verwerking is prima regionaal te regelen, bv die van gft en mest. Hiermee kan hoogwaardige compost geproduceerd worden en energie, zie bijvoorbeeld de site van **Orgaworld**: <http://www.orgaworld.nl>

Emmaus

<http://www.emmaus.nl>

Een speciale soort van kringloopbedrijven zijn die van de Emmaus beweging. Emmaus is een beweging die al sinds het begin van de jaren '50 opkomt voor hen die niet gezien of gehoord worden, Zij zoekt degenen die maatschappelijk onbruikbaar zijn verklaard. Emmaus voorziet in eigen levensonderhoud door het ophalen, sorteren en verkopen van gebruikte goederen. Deze economische onafhankelijkheid biedt ruimte om het leven op eigen wijze in te richten en daarbij maatschappelijk en economisch onrecht te bestrijden. Emmaus streeft geen winst na. Emmaus ondersteunt kleinschalige projecten in de eigen samenleving en in ontwikkelingslanden. Het tracht waarde terug te geven aan wat is afgedankt

Weggeefwinkel

<http://www.weggeefwinkels.nl>

Weggeefwinkel, is een winkel waar goederen gratis te verkrijgen zijn. Weggeefwinkels bevinden zich in verschillende steden. Ze worden gerund door vrijwilligers, en bestaan bij de gratie van giften. De weggeefwinkel is aan de ene kant bedoeld om mensen de gelegenheid te bieden hun afgedankte spullen een tweede leven te geven en op die manier bij te dragen aan het verminderen van de verspilling, en aan de andere kant om gratis goede spullen door te geven aan wie ze nodig heeft

Nonolet

<http://www.waterbesparen.nl>

Een voorbeeld van een integrale aanpak van het afval probleem en het terugdringen van het gebruik van grondstoffen is het project van de Twaalf Ambachten, Advies Duurzame Technologie en Orgaworld waarbij de mogelijkheden onderzocht voor het invoeren van Nonoletten en de inzameling en compostering van de fecaliën. Deze gft-toiletten zijn niet aangesloten op de riolering en de inhoud van deze toiletten wordt verwerkt tot biologische compostkorrels, die als kunstmestvervanger dienen. Voor dit onderzoek lopen nu pilots op pleziervaartuigen, woonschepen en woonhuizen. Door het installeren van een Nonolet kan er een waterbesparing van 40% van het jaarlijks huishoudelijk gebruik bereikt worden.

10. Vervoer

- nog uit te werken

gedeeld autogebruik

Greenwheels

Wheels 4 all

<http://new.greenwheels.nl>

<http://www.wheels4all.nl>

11. Toerisme

- nog uit te werken

12. Cultuur

- nog uit te werken

Bijlage 1

<http://www.lekkerutregs.nl>

Waarom Lekker Utrechts?

Utrecht heeft veel zelf.

En dat is goed voor onze regionale economie, goed voor onze boeren en goed voor ons milieu. Lekker Utrechts zorgt ervoor dat u straks bij de Utrechtse horeca van kaas kunt snoepen, gemolken van koeien die Utrechtse weiden begrazen. Dat u kersen kunt eten die in de boomgaard verderop zijn gerijpt. En van nog veel meer verrassingen kunt genieten....

De voedselvoorziening in ons land kan beter en duurzamer. Momenteel verdwijnt de landbouw in hoog tempo uit ons land. De werkgelegenheid op het platteland neemt af. Tegelijkertijd worden we steeds afhankelijker van voedsel dat van ver weg komt, aangevoerd met kerosine verslindende vliegtuigen en vervuilende vrachtwagens. Boerenbedrijven worden opgedoekt, het weidse agrarische landschap moet wijken voor industrieterreinen, snelwegen, woonwijken, maneges en golfbanen. In de steden weten kinderen vaak niet meer hoe een koe eruit ziet of hoe een rode kool groeit. Mensen voelen zich niet meer verantwoordelijk voor hun leefomgeving of voor het landschap dat ons voedt. Overschakelen op regionale voedselvoorziening biedt vele voordelen. Bovendien is eten en drinken uit de eigen regio lekker, leuk en logisch!

Wat wil Lekker Utrechts?

Lekker Utrechts wil bevorderen dat voedsel voor de regio Utrecht zoveel mogelijk uit de regio zelf komt. Daarmee zorgen we voor een korte afstand tussen producenten en consumenten, agrariërs krijgen nieuwe afzetmarkten en werklozen kansen voor nieuwe banen. Lekker Utrechts wil helderheid scheppen over waar ons voedsel vandaan komt en hoe het geproduceerd wordt, de productie van vers en gezond voedsel stimuleren, minder zinloos transport (voedselkilometers) en vervuiling, het samenleven en samenwerken een impuls geven. Utrecht kan letterlijk en figuurlijk meer z'n eigen boontjes doppen. Voordeel is bovendien dat geld langer in het gebied in omloop blijft, hetgeen gunstig is voor de lokale en regionale economie (de zogeheten 'multiplier').

Regionale voedselvoorziening: de voordelen op een rij

Een levendige economische basis in elke regio biedt vele voordelen voor iedereen die in de regio woont en werkt. Een zevental voordelen op een rij:

1. Er is veel minder internationaal vlieg- en vrachtverkeer nodig. Dat komt het milieu ten goede.
2. De gehele productieketen is korter en doorzichtiger, wat mogelijkheden biedt voor democratische zeggenschap.
3. Bedrijvigheid beïnvloedt de eigen leefomgeving heel sterk. Dit is een stevige stimulans voor duurzame productie en consumptie.
4. De economische afhankelijkheid van grote internationale concerns neemt af, en daarmee ook hun politieke invloed.
5. Er is meer zekerheid dat er in de basisbehoeften, zoals eerlijk, gezond voedsel kan worden voorzien.
6. Een levendige regionale economie is een stimulans tot een onthaaste en ontspannen samenleving (preventieve gezondheidszorg) met sterkere sociale verbanden.

7. Geld circuleert meer binnen een regio in plaats van te verdwijnen naar rijkere gebieden. Zo wordt de regio sociaal-economisch sterker en stabiel.

Bijlage 2

Stuurgroep Regionale Voedselvoorziening

Om een gezonde en duurzame voedselvoorziening vanuit de regio te realiseren heeft het Platform Duurzaam Wageningen de Stuurgroep Regionale Voedselvoorziening (SRV) opgericht. Het doel van de SRV is het stimuleren van productie én consumptie van regionaal voedsel, liefst duurzaam geproduceerd. Er zijn verschillende redenen om dit doel te behalen:

- Ecologische noodzaak; landbouw en veehouderij moeten samengaan met behoud van natuur en landschap.
- Vers, gezond en veilig voedsel; regionale ketens van op een meer natuurlijke wijze geteelde, gehouden en verwerkte producten zijn een betere garantie voor en toezicht op gezond en veilig voedsel.
- Planet, profit & people; bij korte ketens tussen boer en consument blijft er minder geld hangen in de tussenhandel, zodat de boeren (en andere schakels) eerlijke prijzen krijgen voor hun producten en diensten. Het behoud van hun bedrijven is tevens van belang voor een vitaal platteland en regio.

Op dit moment worden her en der in Wageningen al producten uit de regio verkocht. Juist in Wageningen zijn er relatief veel 'bewuste' consumenten. Naast deze groep wil de SRV zich ook richten op nieuwe doelgroepen bijvoorbeeld door middel van wijkgerichte projecten. De SRV wil niet alleen bij individuele consumenten de vraag naar regionaal voedsel stimuleren, maar ook bij restaurants en instellingen (scholen, ziekenhuis, verpleeg- en verzorgingstehuizen en bedrijfskantines).

Sinds september 2004 is een tiental enthousiastelingen bezig om deze ecologisch en economisch duurzame voedselvoorziening te bewerkstelligen. In diverse werkgroepen zijn concrete plannen uitgewerkt die komend jaar gerealiseerd worden. Allereerst wordt er gewerkt aan een boekje over eigenwijze boeren/ ondernemers met unieke bedrijven uit de regio. Het doel is om de binding tussen consument en producent te versterken. Ten tweede is er een organisatie van producenten opgestart. Hierbij heeft de SRV een faciliterende rol; doel en activiteiten worden door de producenten zelf bepaald. Tot slot wordt er in samenwerking met het buurtcentrum in de Nude een wijkproject opgezet gericht op regionale voedselvoorziening. Ook hier zijn de activiteiten afhankelijk van de wensen van de mensen zelf. Vrijdag 30 september vindt er in samenwerking met het Wijkcentrum De Nude een maaltijd plaats bereid met regionale producten. De avond wordt omlijst met informatie over de regionale producten en producenten. De volgende dag volgt een fietstocht langs de bedrijven waar de producten vandaan komen. Doel is om nieuwe groepen consumenten warm te krijgen voor regionale producten.

Bijlage 3

http://www.trouw.nl/hetnieuws/economie/article642816.ece/ondernemerschap_Supermarktketen_met_streekproducten_in_de_maaik

Trouw | economie | 28-02-2007 ondernemerschap

Supermarktketen met streekproducten in de maak

Van onze redactie economie

De naam is er al: Marqt, een verswinkel voor streekproducten. „Ik denk dat er een markt is voor 25 winkels in stedelijke gebieden.” Marqt moet een alternatief worden voor de bulkproductie waarmee gewone supermarkten ons overvoeren, zegt oprichter Quirijn Bolle (31). Bolle heeft bij zijn vorige werkgever Ahold-dochter Foodservices – „ik zat in de sales” – gemerkt dat de passie voor voeding ver te zoeken is. „Supermarkten forceren producten om zoveel mogelijk te produceren tegen een zo laag mogelijke prijs. De passie voor voeding is daarbij ver te zoeken. We zijn als samenleving een halte te ver.” Bolle, die zegt te kunnen rekenen op de financiële steun van vermogende particulieren, heeft daarom samen met zijn zakenpartner Meike Beeren (35, eveneens afkomstig van Ahold) contacten gelegd met gerenommeerde streekproducenten uit Noord-Holland, zoals Waterlands Weelde (vlees), De Groene Hoed en De Kas (groenten, fruit). „Maar we willen verder gaan dan streekproducten en ook buitenlandse producten voeren: het gaat om de passie voor goede voeding, daaraan willen we tegemoet komen. We praten daarom bijvoorbeeld ook met leveranciers van vis. Maar wel goede vis, geen vis waarvan de vangst tot lege zeeën leidt.” De producten moeten, onderstreept Bolle, in ieder geval van duurzame origine zijn. „Dat zal niet per definitie biologisch zijn. Biologisch zegt mij niet genoeg. Er komt bijvoorbeeld een biologische frikadel op de markt, maar daar zit ik niet op te wachten. Je kijkt toch vooral ook naar lekker.” Hoeveel producten zijn Marqt gaat voeren, laat Bolle in het midden. „We willen de concurrent niet teveel vertellen.” Ook is onduidelijk waar en wanneer de eerste winkel opengaat. „Dat is afhankelijk van de gesprekken die we nu voeren over vastgoed.” Mogelijk gaat een eerste filiaal na de zomer in Amsterdam open.

Bijlage 4

www.globalalternatives.nl

Pergola associaties

“Vers, verantwoord voedsel uit de buurt” Strohalm richtte in 1998 het Pergola Steunpunt op. Dit Steunpunt hielp landbouwbedrijven en consumentengroepen bij de opzet en ontwikkeling van Pergola-associaties. Nu is het Steunpunt ondergebracht bij Platform Biologica en het Centrum voor Landbouw en Milieu en Stichting Milieubewustzijn. Najaar 2002 begonnen zij gezamenlijk een driejarig project waarbij een van de doelstellingen is twintig nieuwe Pergola associaties te starten in de komende tijd. Een Pergola associatie is een samenwerkingsverband van boeren en consumenten. Een groep mensen die betrokken wil zijn bij een boerderij sluit een contract met een boer om zijn producten af te nemen. Op deze manier is de boer verzekerd van afzet van betaalbare biologisch-dynamische producten. Bovendien kunnen deelnemers helpen op het land of bij planning en distributie. Ze kunnen activiteiten organiseren zoals oogstfeesten. Boer en consument krijgen op deze wijze elkaar weer in beeld. Het dagelijks voedsel is geen anonieme aan- gelegenheid meer, maar krijgt een gezicht.

In een Pergola-associatie sluit een boer een overeenkomst met een groep mensen die betrokken willen zijn bij de boerderij. De boer is zo verzekerd van afzet voor de betaalbare, eerste klas biologische of biologisch-dynamische producten. Bovendien kunnen de deelnemers helpen op het land of bij de planning en distributie. Elk jaar, voor het seizoen begint, maakt de boer een plan voor wat het bedrijf zal gaan produceren en wat dat zal gaan kosten. Dit legt hij voor aan de associatie en na overleg worden het plan en de begroting vastgesteld. De deelnemers verplichten zich van tevoren gezamenlijk de kosten op te brengen, volgens een verdeelsleutel die ze zelf bepalen. De producten die in de loop van het seizoen van het bedrijf komen, worden verdeeld over de deelnemers. Zij krijgen elk hun aandeel van de productie. De boer hoeft zich geen zorgen meer te maken over afzet of prijzen en kan dus alle aandacht en energie besteden aan het produceren van de beste kwaliteit groente, fruit, vlees, eieren, bloemen, zuivel, kruiden of wat er verder maar mogelijk is op het bedrijf. Dankzij dit overleg krijgen boer en consument elkaar weer in beeld. Het dagelijks voedsel is geen anonieme aangelegenheid meer maar krijgt een gezicht.

Biologica,
Postbus 12048,
3501 AA Utrecht,
tel. 030-2339970,
e-mail: info@biologica.nl
<http://www.biologica.nl/>

Bijlage 5

http://www.wur.nl/NL/nieuwsagenda/archief/nieuws/2006/Uitbuiten_eigenheid_regionale_producten_stimuleert_duurzame_ontwikkeling_van_regios.htm

Uitbuiten eigenheid regionale producten stimuleert duurzame ontwikkeling van regio's

27 jun 2006

Onderdeel: Wageningen UR

Nummer: 051

Als voedselproducenten en -distributeurs in een regio zelf de marketing van hun voedselproducten ter hand nemen, stijgt de verkoop daarvan en daarmee het inkomen en de werkgelegenheid in de regio. Dat is een van de lessen uit het boek *Nourishing Networks: fourteen lessons about creating sustainable food supply chains*. Het boek vloeit voort uit een EU-onderzoeksproject, onder leiding van Wageningen Universiteit naar de rol van nieuwe voedselketens bij duurzame regionale ontwikkeling.

Belangrijkste uitkomst van dit SUS-CHAIN-onderzoek ("Sustaining food chains") is dat de bijdrage van voedselketens aan duurzame regionale ontwikkeling ligt in het produceren en vermarkten van voedselproducten, die zich onderscheiden van producten van elders. Het gaat hierbij om onderscheid in bijvoorbeeld producteigenschappen zoals smaak en geur, binding met de regio, positie van primaire producenten in de keten en inachtneming van maatschappelijke prioriteiten in voedselproductie. Eén van de grote knelpunten op dit moment in de ontwikkeling van regionale voedselketens is de slechte afstemming van beleidsvelden, waardoor ze soms onderling strijdig zijn. Zo zijn generieke voorschriften voor hygiëne en voedselveiligheid een belangrijk obstakel voor ambachtelijke regionale kwaliteitsproductie.

Naast betere marketing liggen andere belangrijke lessen op het terrein van betere samenwerking tussen niet alleen producenten en distributeurs, maar ook met regionale overheden, regionale financiers, Kamers van Koophandel of milieuorganisaties. Regionaal ingebedde voedselketens kunnen op velerlei manieren bijdragen aan duurzame regionale ontwikkeling: meer netto toegevoegde waarde in de regio, meer directe en indirecte werkgelegenheid door synergie met andere economische activiteiten, toename van werktevredenheid, groter zelforganiserend vermogen van rurale gemeenschappen, meer vertrouwen van consumenten in voedsel en afname van het aantal voedselkilometers. Zo heeft regionalisering van de ziekenhuiscatering in Cornwall, Engeland, het aantal voedselkilometers met 400.000 verminderd en daarmee de CO₂ uitstoot met 75 procent.

Nederlandse en Vlaamse voorbeelden

In *Nourishing Networks* staan twee Nederlandse en twee Vlaamse praktijkgevallen beschreven.

· De Hoeve, Noord-Brabant: een kleinschalige keten voor de productie en distributie van varkensvlees. In de keten werken een aantal partijen samen, met voordelen voor allen, inclusief de consument.

<http://www.dehoevebv.nl>

· CONO, een coöperatie op het gebied van kaas in Noord-Holland, die Beemsterkaas produceert en op de markt brengt. Met een nichemarketingstrategie is een sterk merk gebouwd. <http://www.cono.nl>

· Biomelk Vlaanderen is een coöperatie die zich richt op de inzameling en verwerking van biologische melk. Het blijkt dat dit soort initiatieven kunnen leiden tot positieve economische, sociale en ecologische effecten en daarmee tot duurzame regionale ontwikkeling als op grotere schaal wordt gewerkt of geïnvesteerd in productontwikkeling en marketing.

· Hoeveproducten van de Westhoek (de regio Veurne-Ieper-Diskmuide), waar voedselproducenten samenwerken om hun producten rechtstreeks aan de consument te verkopen, onder een gezamenlijke product- en herkomstbenaming.

In het SUS-CHAIN-project werkten sociologen, economen en marketingdeskundigen van veertien universiteiten en onderzoeksinstituten uit zeven Europese landen (België, Duitsland, Italië, Letland, Nederland, Verenigd Koninkrijk en Zwitserland) samen. Het project, dat drieënehalf jaar duurde, stond onder leiding van prof.dr.ir. Han Wiskerke, hoogleraar Rurale sociologie aan Wageningen

Universiteit. Het nu uitgebrachte praktijkboek is een van de uitkomsten van het onderzoek. In het boek staan veertien lessen voor het verduurzamen van voedselketens; elke les wordt geïllustreerd door een concreet praktijkvoorbeeld. Binnenkort verschijnt de wetenschappelijke rapportage. Nourishing networks is een uitgave van de leerstoelgroep rurale sociologie van Wageningen Universiteit en Reed Business Information. Het is te bestellen via www.agriboek.nl.

Noot voor de redactie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met prof.dr.ir. Han Wiskerke, tel. 0317 482 679 / 06 51 337 686, e-mail han.wiskerke@wur.nl) of met dr.ir. Dirk Roep, tel. 0317-482897, e-mail dirk.roep@wur.nl.

Sustaining food chains, www.sus-chain.org

Bijlage 6

http://www.zorgwelzijn.nl/in_dit_nummer/id5636-75240/buurtsuper-bindmiddel-voor-het-dorpsleven.html

Zorg + Welzijn Magazine 4, april 2007

Buurtsuper: bindmiddel voor het dorpsleven

De buurtsuper wint aan populariteit. Met name de ‘buurtsuper met een sterretje’, waar mensen met een verstandelijke beperking, mensen met een uitkering of vrijwilligers werken, is aan een opmars bezig. Kennisinstituut MOVISIE juicht de ontwikkeling toe. ‘De buurtsuper heeft positieve effecten op tal van terreinen.’

In de afgelopen 25 jaar zijn veel voorzieningen uit dorpen en wijken verdwenen. Concurrentie van grote supermarkketens, de leegloop van plattelandsgebieden, het had allemaal zijn weerslag op de dynamiek van het dorps- of gemeenschapsleven. (Foto Victor van Breukelen)

Winkels en postkantoren sloten hun deuren en ook openbaar vervoersbedrijven trokken zich uit kostenoogpunt terug. De kleine buurtsuper deed vaak als laatste het licht uit, wanneer bewoners hun boodschappen met de auto in de stad of het dorpscentrum gingen halen.

Met het verdwijnen van de lokale supermarkt verdween ook een belangrijke ontmoetingsplek. Sociale bezigheden als een praatje maken en nieuwtjes uitwisselen in de winkel behoorden tot het verleden. Vooral veel oudere en minder mobiele bewoners moesten hun ‘loopje’ missen en liepen het risico te vereenzamen.

Onderschat fenomeen

Het lijkt erop dat er nu een tegenbeweging op gang komt. De leefbaarheid van dorpen krijgt een nieuwe impuls met de komst van ‘buurtsupers met een sterretje’, zoals ze door Astrid van der Kooij en Wiebe Blauw van MOVISIE worden genoemd. Op tal van plaatsen in het land worden er - zij het mondjesmaat - initiatieven ontplooid voor het (her)openen van een buurtsuper. Deze initiatieven zijn afkomstig uit verschillende hoeken en ook de aanpak verschilt per geval.

Zo zijn er bijvoorbeeld bewoners of vrijwilligers (bijvoorbeeld gepensioneerden) die een buurtsuper beginnen. Ook zijn er zorginstellingen, die mensen met een verstandelijke handicap inschakelen voor de dagelijkse werkzaamheden en hen op deze manier een nuttige dagbesteding bieden. In sommige van die buurtsupers werken ook mensen met een uitkering.

De buurtsuper is volgens Van der Kooij en Blauw een waardevol, maar onderschat fenomeen. ‘Een buurtsuper met een sterretje heeft op veel terreinen positieve effecten’, legt medewerker Leefbaarheid Astrid van der Kooij uit. ‘Er komen zoveel ontwikkelingen in samen, dat we het alleen maar kunnen aanmoedigen.’

Wiebe Blauw, gespecialiseerd in vrijwilligerswerk, omschrijft de buurtsuper als een niet-commerciële supermarkt. ‘Het is natuurlijk een vereiste om zakelijk te draaien, maar het gaat niet primair om het hebben van een florierende winkel. Een buurtsuper heeft een sociale functie. Het is een plaats waar vooral ook ouderen en bewoners die minder goed ter been zijn, dichtbij huis hun dagelijkse boodschappen doen.’

‘Het is een ontmoetingsplek waar dorps- of buurtbewoners elkaar kunnen treffen. Vaak biedt de buurtsuper ook een nuttige dagbesteding voor gehandicapten, langdurig werklozen of vrijwilligers. Het is kortom een bindmiddel voor het sociale dorpsleven.’

Bijlage 7

http://www.sociaalvitaalplatteland.nl/inspiratie/bewoners_aan_het_roer

Coöperatie dorpswinkel Sterksel

Twee jaar lang heeft Sterksel geen supermarkt gehad. Dorpsbewoners sloegen de handen ineen en zetten met elkaar een plan op om weer een winkel naar Sterksel te halen.

Ruim twee jaar geleden sloot de toenmalige supermarkt in Sterksel zijn deuren. Voor veel mensen was dat vervelend. Naast dat je voor boodschappen het dorp uit moest, misten mensen ook de contacten die ze in de winkel hadden. Sterksel heeft een rijk verenigingsleven en het ontbreken van een supermarkt werd dan ook op vele plaatsen besproken.

De KBO, KVO, ZLTO en de KPJ zijn met elkaar aan de slag gegaan om de mogelijkheden te bekijken weer een supermarkt naar het dorp te halen. “We hebben voornamelijk veel gesprekken gevoerd”, zegt de heer Noordman, inwoner van Sterksel. “Al die gesprekken namen wel anderhalf jaar in beslag. We spraken met de provincie, de Rabobank en ondernemers uit omliggende dorpen. Een van de ondernemers leek geïnteresseerd, maar de samenwerking ging op het laatste moment toch niet door”. Toen kwamen de mensen in gesprek met de Spar. De Spar vond de opzet eigenlijk te klein omdat zij uitgaat van een oppervlak van 2000 m² en een inwoneraantal van 2000. Dit wordt bij lange na niet gehaald in Sterksel, maar toch stemde de Spar in.

Een coöperatie

De provincie verschaftte een startsubsidie, waarmee de initiatiefnemers onder andere een enquête onder de dorpsbewoners hielden. De uitkomsten van de enquête waren positief: 68 procent van de mensen wilden een dorpswinkel met servicepunt terug en 73 procent zou er regelmatig boodschappen gaan doen. Dit gaf moed om verder te gaan.

Er werd gekozen om een coöperatie op te richten, vooral omdat dat veel mensen medeverantwoordelijk maakt. Door het verkopen van certificaten kwam een flink geldbedrag binnen. Daarnaast werd een verzoek voor financiële ondersteuning ingediend bij de Rabobank en bij de provincie. Dit werd gehonoreerd en zo was er een startkapitaal. Inmiddels was een bestuur van de coöperatie gekozen en deze mensen hebben de organisatie van de winkel verder op zich genomen.

De winkel

Voor de winkel had men een pand van een particulier op het oog. Dit pand is aangepast aan de normen van een winkel. Vrijwilligers uit het dorp hebben hieraan een belangrijke bijdrage geleverd. Om te zorgen voor continuïteit is er een bedrijfsleider gezocht en gevonden. Deze bedrijfsleider is de enige betaalde kracht in de winkel. Naast de bedrijfsleider werken er nog zo'n 40 mensen, allemaal vrijwilligers uit het dorp.

Daarnaast werken er twee mensen van Providentia, de instelling voor mensen met een verstandelijke beperking die in het dorp staat. Met dit enorme aantal vrijwilligers is het invullen van het rooster geen enkel probleem. De winkel is niet groot, maar het assortiment is vrij compleet. Het assortiment van de winkel is ook flexibel; is er een aantal keren om een bepaald product gevraagd, dan doet men er alles aan om het in het assortiment op te nemen. Naast het aanbod aan levensmiddelen, is de winkel ook een servicepunt waar gekopieerd en gefaxt kan worden, waar postzegels te koop zijn, pakketpost verstuurd kan worden en ook een stoomservice aanwezig is.

Saamhorigheid in het dorp

Het dorp heeft weer een supermarkt terug. Dankzij inzet van de inwoners van Sterksel is dat gelukt. Dat ook veel inwoners betrokken zijn bij het initiatief blijkt uit de inzet bij de verbouwing van de winkel, het vrijwilligersaanbod bij de dagelijkse werkzaamheden in de winkel en de aankoop van een groot aantal certificaten in de coöperatie. De inwoners zijn trots op wat ze hebben bereikt en werken er met z'n allen aan om het ook te behouden.

Web: www.sterksel.nu

Bijlage 8

Complementaire geldsystemen

LETS

<http://complementaire-economie.pagina.nl>

De afkorting LETS staat voor Local Exchange Trading System, ofwel: lokale ruilhandel. Het uitgangspunt bij LETS is dat je goederen of diensten aan elkaar levert zonder dat je elkaar betaalt met gewoon geld. Als vergoeding betaal je met punten, die meestal gelijk staan aan het gewone geld, in de meeste ruilsystemen is een punt een euro waard. De meeste ruilkringen bestaan uit zo'n 50 personen die in een clubblad of via een internetsite hun diensten en/of goederen aanbieden of vragen.

Bijvoorbeeld: Marianne biedt aan: timmerwerkzaamheden. Een van de leden van de ruilkring leest haar aanbod en belt haar op. Ze spreken af dat Marianne een bepaalde timmerklus gaat doen voor 70 punten. Als de werkzaamheden zijn afgerond krijgt Marianne die uitbetaald. Dit gebeurt meestal in de vorm van cheques die door de deelnemers ingevuld worden. Iedere deelnemer heeft een saldo aan punten. Marianne krijgt er nu 70 punten bij, bij de opdrachtgever gaan er 70 punten af. Het uitgangspunt is dat je geen rente krijgt over je puntensaldo, maar ook niet hoeft te betalen als je rood staat.

De punten hebben in elke ruilkring een andere naam gekregen: zonnetjes, kiezels, knopen, talenten en noppes. Op dit moment zijn er meer dan 100 lokale ruilkringen. Al enige tijd worden pogingen ondernomen om LETS te professionaliseren, STROhalm is bezig met de ontwikkeling van internet software voor LETS-kringen en er is LETScontact, <http://www.letscontact.nl> opgezet. Zie voor een beschrijving van LETS ook de bibliotheek op www.globalalternatives.nl

Gelre Handelsnetwerken

<http://www.gelre-handelsnetwerken.nl>

Hoe steunt Gelre Handelsnetwerken de regionale economie?

De huidige economie centraliseert economische macht. Grote Multinationals zetten hun producten hier af, maar sluisen het geld door naar hun internationale leveranciers en hun kapitaalverschaffers in London, New York en Amsterdam. Dat geld kan niet langer de regionale economie dienen. Iedere euro die binnen het netwerk wordt uitgegeven blijft langer en vaak eeuwig regionaal circuleren en dus hier de economie dienen. Banken dienen hun aandeelhouders, niet de lokale ondernemers. Door voor hun kapitaalbehoefte onafhankelijk te worden van banken, kunnen lokale ondernemers weer investeringen doen waar zij zelf in geloven en beter van worden, in plaats van banken.

Qoin

<http://www.qoin.com>

Qoin ondersteunt de ontwikkeling en het behoud van rijke regionale economieën, gericht op kwaliteit en diversiteit. Een economie met een gezonde balans tussen commerciële, sociale en ecologische belangen.

Qoin verrijkt de regionale economie, het milieu en de lokale samenleving door de introductie van en het management over het betaalmiddel qoin.

Het motto van Qoin is: Meer waarde.

Qoin erkent dat er meer is dan alleen maar economische waarde. Sociale waarde en het milieu zijn net zo belangrijk. Daarnaast biedt het netwerk haar deelnemers duidelijk meer waarde. Qoin biedt allerlei voordelen, en de deelnemers bieden elkaar meer waarde.

Stichting Ander Geld

<http://www.andergeld.nl>

De doelstelling van Stichting Ander Geld is kennis en ervaring over geld en financiële systemen praktisch toepasbaar te maken om daarmee een bijdrage te leveren aan een prettiger samenleving. Volgens Stichting Ander Geld is geld ook een organisatiemiddel wat mensen juist bij elkaar brengt. Geld maakt dingen mogelijk. Dat positieve effect van geld is te bereiken door te sleutelen aan de spelregels en door geldstromen in een passende sociale context te plaatsen.

Stichting Ander Geld voert eigen projecten uit en biedt advies en begeleiding bij projecten van anderen. Ze werken aan projecten waarin sociale en economische doelen op integrale wijze worden

nagestreefd. Ook milieudoelen kunnen deel uitmaken van de projecten. Centrale elementen in de aanpak van Ander Geld zijn eigen verantwoordelijkheid, zelfbeschikking en wederkerigheid. Om draagvlak te garanderen worden projecten vormgegeven in nauwe samenwerking met de directe betrokkenen.

Op dit moment probeert Ander Geld een rente vrij fonds op poten te zetten naar voorbeeld van de Zweedse JAK bank en is ze bezig met buurt en lokale economie projecten. Een voorbeeld van een buurtproject is "Tijd voor Elkaar" in de Utrechtse buurten Lunetten en Hoograven. Het doel van dit project is de contacten tussen de bewoners te versterken en zo beter zorg te dragen voor de buurt, zowel de publieke ruimte als de bewoners. Het project maakt gebruik van de onbenutte kwaliteiten in de wijk. Kwaliteiten, wensen en behoeften worden geïnventariseerd. Deze worden vervolgens bij elkaar gebracht met behulp van een website en door een dienstenmakelaar. Wie iets doet voor een ander ontvangt 'roosjes' als bedankje, een soort punten die je ook weer kunt uitgeven.

Deelnemers aan het project zijn bewoners, winkeliers, lokale vrijwilligersorganisaties, wijkbureaus en instanties als de gemeente, woningbouwcoöperaties, zorginstellingen etc. Het sociaal-economisch netwerk is een middel om allerlei problemen in de buurt (veiligheid, rotzooi op straat, eenzaamheid, zorg) integraal aan te pakken. Het grootste effect wordt gescoord als bewoners ook economisch iets voor elkaar kunnen betekenen. Maatschappelijke en culturele scheidslijnen zijn dan veel beter te overwinnen.

Zie ook de bibliotheek van www.globalalternatives voor een beschrijving van Ander geld

Bijlage 9

<http://www.driekantambachtscentrum.nl>

Driekant ambachtscentrum

Meer dan brood alleen

Driekant is een biologische bakkerij met een winkel en lunchcafé in het centrum van Zutphen. Wekelijks komen hier zo'n 2000 klanten. De bezoekers komen voor het heerlijke brood en gebak, de sfeervolle omgeving en de lekkere koffie. Driekant is in eerste instantie gewoon een 'zaak', met een eigenzinnige uitstraling. Wie goed kijkt, ziet veel personeel aan het werk, meer dan in een gemiddelde bakkerij.

Bijzonder aan Driekant is dat commerciële activiteiten met succes worden gecombineerd met praktijkopleidingen voor mensen die (nog) geen aansluiting vinden bij de reguliere arbeidsmarkt.

Oorsprong en visie

Driekant is ontstaan vanuit de maatschappelijke betrokkenheid van Henk Smit, zelfstandig ondernemer in het bakkersbedrijf. Zijn persoonlijke drijfveer is het realiseren van een samenleving, waarbij iedereen, naar eigen vermogen deel kan nemen aan het economische proces. Vanuit die missie in 1996 Driekant BV opgericht, met als doelstelling een brug te creëren tussen enerzijds de zorg- en hulpverlening en aan de andere kant, het bedrijfsleven.

De persoonlijke missie van een individuele ondernemen is inmiddels uitgegroeid tot een succesvol concept voor sociaal ondernemen, dat door veel mensen en organisaties wordt ondersteund.

In de visie van Driekant biedt juist een kleinschalige, commerciële omgeving, kansen voor de groei van mensen. De directe binding met het product, de zichtbaarheid van het eindresultaat en het contact met de afnemers, doen een gezond appél op de inzet en ontwikkeling van mensen. Het streven is, om mensen, voor zover mogelijk, te laten doorstromen naar het reguliere bedrijfsleven.

Nieuwe ambachtsbedrijven

Driekant heeft de afgelopen jaren bewezen dat het een goede werkwijze en uitstraling heeft. Veel mensen raken geïnspireerd door het Driekantbedrijf en er is een toenemende vraag naar informatie over het bedrijfsconcept.

Driekant wil haar motivatie, kennis en ervaring overdragen. Driekant zet in op uitbreiding van het aantal arbeidsplaatsen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en het verbeteren van de doorstroommogelijkheden. De ontwikkeling van zogenaamde 'Nieuwe Ambachtsbedrijven' maakt dit mogelijk.

Driekant neemt zowel zelf het initiatief voor het ontwikkelen van een aantal nieuwe ondernemingen, maar biedt ook ondersteuning aan andere ondernemers/initiatiefnemers met plannen op dit gebied.

Driekant Ambachtscentrum zal zich ontwikkelen tot kenniscentrum voor sociaal ondernemen in het ambachtsbedrijf.

Nieuwe Ambachtsbedrijven zijn kleinschalige ondernemingen, die een economische doelstelling combineren met een sociale doelstelling.

Ze leveren duurzame, herkenbare producten en diensten, gericht op het deel van de consumentenmarkt dat daar behoefte aan heeft.

Een Nieuw Ambachtsbedrijf lijkt qua bedrijfsopzet en -cultuur op het reguliere bedrijfsleven. Er is een evenwichtige verhouding in het aantal leerlingen en vakkrachten. Het accent ligt op de productie en de doorstroming van de doelgroep naar het reguliere bedrijfsleven.

Het streven is de doelgroep een salaris te bieden dat passend is bij hun arbeidsproductiviteit.

De ondernemer en zijn medewerkers kiezen, vanuit maatschappelijke betrokkenheid en/of persoonlijke uitdraging, bewust voor deze vorm van ondernemen. Hoewel Nieuwe Ambachtsbedrijven zich kunnen laten inspireren door het Driekantconcept, kiest iedere ondernemer zelf 'kleur' en invulling. Er is dus geen sprake van een franchisemodel. Nieuwe Ambachtsbedrijven zijn behalve in de bakkers- en horecabranche ook mogelijk in andere sectoren als techniek, woninginrichting, agrarische bedrijven, facilitaire dienstverlening en toerisme.

Leerwerktrajecten

Op dit moment volgen circa 20 leerlingen een leerwerktraject bij Driekant.

De duur van deze trajecten verschilt per deelnemer. Zorginstellingen, gemeenten, uitkeringsorganisaties en reïntegratiebedrijven kunnen leerwerktrajecten bij Driekant inkopen. Mensen met een persoonsgebonden budget kunnen direct een leerwerktraject bij Driekant aanvragen.

Doelgroepen voor de leerwerktrajecten zijn:

Mensen die in het kader van reïntegratie, een beschutte werkplek nodig hebben om zelfvertrouwen op te bouwen en weer in het arbeidsritme te komen.

Mensen met een verstandelijke handicap die een vak willen leren en ervaring willen opdoen in een bedrijf.

Schoolverlaters van het speciaal onderwijs die (nog) niet meekunnen in het reguliere bedrijfsleven.

Mensen met een hulpvraag, zoals ex-psychiatrische patiënten en ex-verslaafden.

Bijlage 10

Kringloopwinkels

<http://www.kringloopwinkels.nl>

Kringloopwinkels groeien als paddestoelen uit de grond. Wilt u oude kleding, fietsen, meubels kwijt of kopen, dan is het handig naar een kringloopwinkel te gaan. Spullen die terug komen in de kringloop, verdwijnen niet op de vuilnisbelt. Van oud papier wordt nieuw papier gemaakt en een tweedehands broek staat vaak net zo trendy als een nieuwe. Hergebruik voorkomt afval, bespaart grondstoffen, energie, milieu en landschap (vuilnisbelten!). Gun uw spullen een tweede ronde.

Oude kleren en tapijten hoeven niet meer de vuilniszak in. Kleren die u niet meer draagt, zijn vaak nog van goede kwaliteit. Ook tijdschriften en boeken verdienen een tweede leven, zolang ze nog onbeschadigd zijn. U kunt ze afgeven bij kringloopwinkels. Soms bent u uitgekeken op uw oude spullen, maar zijn ze nog wel bruikbaar. Zet ze niet bij het grofvuil, maar breng ze naar een kringloopwinkel of laat ze ophalen. Bruikbare meubels, elektrische apparaten, wasmachines en andere huisraad, van thee-ei tot grasmaaimachine, kringloopwinkels zamelen ze in, repareren ze en kunnen er opnieuw iemand mee gelukkig maken. Kringloopwinkels halen op afroep spullen op of hebben ruimtes beschikbaar waar mensen hun goederen kunnen brengen. Kringloopwinkels zijn warenhuizen voor goedkope meubels, kleding, huisraad en eigenlijk alles wat u in uw huishouden kunt gebruiken. Voor zo'n beetje alles wat u in uw huishouden gebruikt, kunt u er terecht, plus nog veel meer.

Kringloop: Een nieuwe kans voor afgedankte spullen

Kringloop – iedereen kent het woord, maar waar staat het voor? Wie nadenkt over de enorme hoeveelheden afval en afgedankte producten, begrijpt dat er voor veel artikelen nog geen sprake is van een kring: na productie volgt consumptie of gebruik en daarna vernietiging. Einde verhaal. Maar waarom? Veel producten zijn herbruikbaar of bevatten herbruikbare elementen. Kringloopwinkels vormen de schakel tussen gebruik en hergebruik. Tussen afdanken en opnieuw aanschaffen. Daarmee ontstaat een gesloten kring: productie, gebruik, afdanken, kringloopwinkel, gebruik, afdanken, etc. Kringloopwinkels maken 't rond!

Kritisch: Mag het wat minder?

Kringloopwinkels zijn tegen verspilling en milieuverontreiniging. De winkels dragen bij aan een oplossing van dit maatschappelijke vraagstuk; ze **helpen het milieu te ontlasten door het creëren van een kringloop**. Kringloopwinkels maken zich sterk voor het consuminderen.

Voor milieu én werkgelegenheid

Kringloopwinkels hebben twee hoofddoelstellingen: een duurzame bijdrage leveren aan een schoon milieu én minder kansrijken op de arbeidsmarkt een functie bieden. Ongeveer een derde van de kringloopmedewerkers heeft er een betaalde baan, een derde helpt vrijwillig en een derde vindt er via een werkgelegenheidsproject een plaats. Door de vele verschillende werkzaamheden binnen een Kringloopbedrijf, is het boeiend er te werken. Of het nu gaat om transport, administratie, verkoop, reparatie, magazijn: de werkzaamheden zijn boeiend en bieden afwisseling.

Branchevereniging Kringloopbedrijven Nederland (BKN)